

Основи законодавства, нормативні документи та Накази МОЗ України щодо організації лікувально-профілактичної допомоги дітям та матерям. Основні положення ВООЗ, ЮНІСЕФ щодо материнства і дитинства.

Асистент Курочкіна Т.І.

Репродуктивне здоров'я нації

- Здоров'я жінок є однією з найважливіших характеристик розвитку суспільства, оскільки саме стан здоров'я жінок здебільшого обумовлює стан майбутніх поколінь. Доступ жінок до медичного обслуговування, зокрема в тому, що стосується планування сім'ї, здійснюється згідно з положенням **Конституції України (ст.49)** та основ законодавства України про охорону здоров'я. Статтею 49 Конституції передбачено надання безоплатної медичної допомоги у державних та комунальних закладах охорони здоров'я, а також державне фінансування відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Охорона здоров'я матері та дитини

- *Охорона здоров'я матері та дитини - це комплекс державних і громадських заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я жінок і дітей та покращання демографічної ситуації, на забезпечення здорового всебічного розвитку молоді та дітей. Будь-яке суспільство має бути зацікавленим у відтворенні та збереженні повноцінного людського потенціалу.*
- *Медико-соціальне значення системи охорони здоров'я матері та дитини визначається її провідною роллю в збереженні та поліпшенні здоров'я жінки, зниженні материнської та смертності немовлят, вихованні здорового, гармонійно розвиненого покоління.*
- *Значущість системи охорони матері та дитини зростає з огляду на негативні зміни демографічної ситуації, підвищення захворюваності на окремі хвороби та інвалідності як працездатного населення, так і дітей.*

Охорона здоров'я матері та дитини

- *Охорона здоров'я матері та дитини - це комплекс державних і громадських заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я жінок і дітей та покращання демографічної ситуації, на забезпечення здорового всебічного розвитку молоді та дітей. Будь-яке суспільство має бути зацікавленим у відтворенні та збереженні повноцінного людського потенціалу.*
- *Медико-соціальне значення системи охорони здоров'я матері та дитини визначається її провідною роллю в збереженні та поліпшенні здоров'я жінки, зниженні материнської та смертності немовлят, вихованні здорового, гармонійно розвиненого покоління.*
- *Значущість системи охорони матері та дитини зростає з огляду на негативні зміни демографічної ситуації, підвищення захворюваності на окремі хвороби та інвалідності як працездатного населення, так і дітей.*

Охорона здоров'я матері та дитини

- Значущість системи охорони матері та дитини зростає з огляду на негативні зміни демографічної ситуації, підвищення захворюваності на окремі хвороби та інвалідності як працездатного населення, так і дітей.
- Тільки дієва соціальна політика держави може забезпечити їх реалізацію шляхом інтенсифікації діяльності структур, причетних до охорони материнства та дитинства.
- Здійснення численних державних, громадських, медико-соціальних заходів повинно відбуватися на основі засад, передбачених відповідними законодавчими актами.

Законодавча база охорони здоров'я

- *Законодавча база охорони здоров'я жінок і дітей в Україні* включає більшість визнаних на міжнародному рівні прав людини.
- Згідно з *Конституцією України*:
- • людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю (стаття 3);
- • кожна людина має невід'ємне право на життя і здоров'я та право на їх захист (стаття 27);
- • кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (стаття 49).

Конвенція ООН

- У 1991 р. Україна ратифікувала *Конвенцію ООН про права дитини*, підписала Всесвітню декларацію про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей і розробила план дій щодо її реалізації.
- Виконання Конвенції та інших міжнародних договорів, учасником яких є наша держава, контролюється статтею 9 Конституції. При визнанні Верховною Радою вони набувають статус обов'язкових і стають частиною національного законодавства.
- Конвенція ООН ґрунтується на визнанні дітей частиною суспільства з пріоритетами загальнолюдських цінностей та гармонійного розвитку особистості, відсутності дискримінації дитини за будь-якими ознаками чи мотивами.

Законодавча база охорони здоров'я

- Відповідно до статті 24 кожна дитина має право на найдосконаліші послуги системи охорони здоров'я.
- Вирішення проблем охорони здоров'я матері та дитини, в т.ч. медичного забезпечення, залежить від соціального та економічного статусу жінки.

Законодавча база охорони здоров'я

- Конвенція МОП № 103 (1952 р.) передбачає державну допомогу майбутній матері - забезпечення необхідного рівня життя, медичної допомоги, заборону під час вагітності працювати у важких та шкідливих умовах, надання відпустки до та після пологів, для виховання дитини.
- Ці положення знайшли відтворення в VII розділі *Основ законодавства України про охорону здоров'я* (1992 р.).
- В статті 57 висвітлені заходи щодо заохочення материнства, гарантій охорони здоров'я матері та дитини, а саме:
 - організація мережі жіночих, медико-генетичних та інших консультацій, пологових будинків, санаторіїв і будинків відпочинку для вагітних жінок і матерів з дітьми, ясел, садків та інших дитячих закладів;

Законодавча база охорони здоров'я

- • заборона застосування праці жінок на важких і шкідливих для здоров'я виробництвах;
- • поліпшення та оздоровлення умов праці та побуту;
- • усунення негативних економічних факторів;
- • надання відпустки в зв'язку з вагітністю та пологами з виплатою допомоги із соціального страхування;
- • грошова допомога при народженні дитини та на час догляду за нею під час хвороби;
- • державна та громадська допомога дітям.
- З метою охорони здоров'я жінці надається право самій вирішувати питання про материнство.

Наукова програма "Сім'я та діти України"

- З метою наукового обґрунтування та розробки заходів щодо покращання здоров'я жінок і дітей в 1992 р. Інститутом педіатрії, акушерства та гінекології АМН започаткована наукова програма "Сім'я та діти України". До її виконання залучена кафедра соціальної медицини та охорони здоров'я Національного медичного університету.
- Ця програма, як органічний фрагмент, увійшла до Європейської програми "Європейське тривале дослідження вагітності та дитинства", а також до Національної програми "Діти України".

Планування сім'ї

- Чільне місце у вирішенні проблем збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я належить заходам щодо планування сім'ї
 - *Мета планування сім'ї*, за визначенням ВООЗ, полягає у:
 - запобіганні небажаних вагітностей;
 - можливості регулювати час народження дитини;
 - самостійному визначенні сім'єю кількості дітей;
 - народженні бажаних здорових дітей;
 - профілактиці захворювань, які передаються статевим шляхом.
- Заходи, спрямовані на здійснення цієї мети, є важливою складовою частиною ПМСД.

Планування сім'ї

- *Національна програма затверджена в Україні в 1995 р. На сучасному етапі формується мережа відповідних закладів планування сім'ї. При Інституті педіатрії, акушерства та гінекології АМН України створено головний центр, функціонують 42 обласних і міжобласних центри, та більше 400 кабінетів при лікарнях. Крім того, кабінети "Шлюб і сім'я" в складі амбулаторно-поліклінічних закладів надають консультації щодо планування сім'ї.*
- *На базі відділень дитячої та підліткової гінекології лікувально-профілактичних закладів створено центри з питань статевого виховання підлітків.*
- *Програмою також передбачено здійснення системи консультування та підготовки підлітків і молоді з питань статевого виховання, сексуальної та репродуктивної поведінки.*

Національна програма "Діти України".

- З 1996 р. держава реалізує *Національну програму "Діти України"*.
- Заходи, передбачені нею, спрямовані на забезпечення права кожній дитині народитися здоровою, вижити, всебічне розвиватися, бути надійно соціально та психологічно захищеною. Програма реалізується разом з Національними програмами планування родини, поліпшення становища жінок, охорони материнства та дитинства, Національною програмою "Освіта" ("Україна, XXI століття"), Комплексною програмою розв'язання проблем інвалідності.
- В усіх цих документах визначені конкретні заходи, строки та відповідальні виконавці.

Програма підтримки грудного вигодовування

- З 1996 р. держава реалізує *Національну програму "Діти України"*.
 - Розроблено *Програму підтримки грудного вигодовування дітей*,
 - діють центри підтримки лактації.
 - мати та дитина мають право на спільне перебування в пологовому відділенні.

Державна програма "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року

Затверджена Постановою КМУ від 27 грудня 2006р. №1849

Мета Програми полягає у поліпшенні репродуктивного здоров'я населення як важливої складової загального здоров'я, що значно впливає на демографічну ситуацію та забезпечення соціально-економічного розвитку країни.

Державна програма "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року

Основними завданнями Програми є:

створення умов безпечного материнства;

формування репродуктивного здоров'я у дітей та молоді;

удосконалення системи планування сім'ї;

збереження репродуктивного здоров'я населення;

Для більш ефективного розв'язання проблеми репродуктивного здоров'я визначені основні групи:

діти віком до 14 років;

діти підліткового віку 15-17 років;

молодь у віці 18-20 років;

молоді сім'ї до 35 років;

вагітні жінки;

жінки та чоловіки репродуктивного віку.

Неурядові організації.

- Питаннями соціального захисту жінок і дітей займаються також *неурядові організації*. В державі діють і співпрацюють понад 20 всеукраїнських жіночих організацій (Спілка жінок України, Союз українок, Жіноча громада та ін.), майже 400 неурядових організацій, які проголошують роботу з дітьми як свою статутну діяльність (Дитячий фонд України, Український молодіжний Чорнобильський фонд, Асоціація захисту дітей-інвалідів тощо), близько 80 організацій та об'єднань регіонального рівня.

Міжнародні програми.

- В Україні діє ряд *міжнародних програм*, спрямованих на вдосконалення системи ОХМД. Міжнародну допомогу в їх здійсненні надають установи ООН(ВООЗ, ЮНІСЕФ), Європейський Союз, уряди США, Німеччини, Канади, Великої Британії, Франції тощо, а також міжнародні фонди та неурядові організації.
- Вже реалізовані програми "Українська ініціатива з охорони здоров'я", "Програма контролю смертності жінок, малюків і дітей", "Програма ліквідації йодозалежних захворювань". "Чорнобильський проект гуманітарної допомоги та реабілітації", Ініціатива лікарні, дружньої до дитини" та багато інших.

ЮНІСЕФ

- ЮНІСЕФ є світовим лідером із захисту прав та інтересів дітей, який працює у понад 190 країнах і територіях світу заради захисту й підтримки дітей з моменту їх народження і до початку дорослого життя. До вирішення дитячих проблем ЮНІСЕФ залучає найширше коло тих, хто може і повинен подбати про майбутнє нових поколінь, активно співпрацюючи з урядами і науковими установами, бізнесом і громадськими організаціями, лікарнями і навчальними закладами, інформуючи про проблеми дітей, пропонуючи перевірені й ефективні рішення, стимулюючи законодавчі зміни

ЮНІСЕФ

- В Україні Представництво ЮНІСЕФ було відкрито у 1997 році після підписання державою Основної угоди про співробітництво між Урядом України та ЮНІСЕФ¹. Пізніше (21.09.99р.) Угода була ратифікована Парламентом України, створюючи підстави для співробітництва ЮНІСЕФ з урядом України задля покращення життя дітей та родин в Україні. На сьогодні програми ЮНІСЕФ активно впроваджуються

ЮНІСЕФ

- ЮНІСЕФ надає підтримку Уряду у розробці та реалізації першої Національної програми «Попередження передачі ВІЛ від матері до дитини в Україні на 2001—2003 роки», яка в результаті дозволила зменшити передачу **ВІЛ** від матері до дитини на дві третини, з 27 % у 2000 році до 6 % у 2008 році;

ЮНІСЕФ

- ЮНІСЕФ Україна постійно збільшує масштаби своєї підтримки Уряду України у створенні програм з охорони здоров'я, харчування, освіти та захисту для дітей.
- У 2012 році українським Представництвом ЮНІСЕФ розпочато нову програму співпраці, що відбиває прагнення України досягти Цілей розвитку тисячоліття. Зокрема, йдеться про захист материнства, зменшення дитячої смертності, зупинення поширення ВІЛ/СНІДу, захист вразливих категорій маленьких українців.

Співпраця із Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ)

- Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) України поглиблює співпрацю із Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) як із визнаним міжнародним лідером у сфері охорони громадського здоров'я. Продовжується співпраця між МОЗ України та ЄРБ ВООЗ на 2014–2015 роки, Серед пріоритетів співпраці,— впровадження європейської стратегії охорони здоров'я «Здоров'я-2020»,.. Її цілями є покращання здоров'я громадян, профілактика захворювань, зниження захворюваності та смертності, підняття рівня якості медичної допомоги та забезпечення рівного доступу до неї досягти максимального наближення якості медико-санітарної допомоги нашим громадянам до рівня медичного обслуговування в європейських країнах»,

Реалізації Конвенції ООН про права дитини

- 1 листопада 2012 року була підписана п'ятирічна програма співпраці ЮНІСЕФ з Урядом України на період 2012—2016 рр, надавши таким чином Урядові всю необхідну технічну допомогу у вирішенні важливих проблем щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини спільно з організаціями громадянського суспільства. Її бюджет на п'ять років складає понад 20 млн доларів США

□ Зміст наведених законодавчих документів і державних програм свідчить про забезпечення організаційних засад діяльності держави щодо охорони материнства та дитинства. В місцевих органах виконавчої влади створені підрозділи з відповідних питань. Збільшується кількість центрів соціальних служб для молоді в обласних центрах, Києві інших містах і районах. Загальна кількість їх перевищує 400.

Медична допомога жінкам і дітям

- Забезпеченню *медичною допомогою жінок і дітей* буде сприяти:
 - • збереження служб охорони здоров'я матері та дитини, їх адаптація до змін в економіці держави;
 - • реформування ПМСД на засадах сімейної медицини з визначенням її пріоритетності жінкам і дітям;
 - • впровадження ефективних технологій в роботу лікувально-профілактичних закладів;
 - • профілактика захворюваності;
 - • гігієнічне виховання з акцентом на пропаганду здорового способу життя.

Гаранти здоров'я

- Закон України "Про охорону дитинства", Конвенція ООН про права дитини, Глобальної стратегії ВООЗ/ЮНІСЕФ щодо вигодовування немовлят та дітей раннього віку, Європейської стратегії ВООЗ "Здоров'я та розвиток дітей та підлітків", а також галузевої програми "Підтримка грудного вигодовування дітей в Україні на 2006 - 2010 рр.",

Реорганізація як амбулаторно-поліклінічної, так і стаціонарної рододопомоги,

Важливим заходом для вирішення проблем в охороні здоров'я матерів та дітей є реорганізація як амбулаторно-поліклінічної, так і стаціонарної рододопомоги, яка полягатиме в чіткому розмежуванні рівнів її надання та дотримання переліку стандартизованих базових послуг перинатальної допомоги відповідно до груп ризику.

Клініки дружні до молоді

З метою забезпечення сучасних підходів до надання медичної допомоги дітям підліткового віку у 1998 році було відкрито першу "Клініку, дружню до молоді". За підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) створено 21 КДМ.

На сьогодні створено 93 "Клінік, дружні до молоді" (центри, відділення, кабінети медико-соціальної допомоги дітям і молоді), в яких надаються медико-соціальні послуги дітям та молоді на принципах дружнього підходу, рекомендованих Всесвітньою організацією охорони здоров'я.

Досвід України оцінюється Всесвітньою організацією охорони здоров'я, як позитивний та такий, що є прикладом для інших європейських держав.

Концепція та заходи щодо подальшого розвитку перинатальної допомоги.

У січні 2011 року наказом МОЗ України затверджено Концепцію та заходи щодо подальшого розвитку перинатальної допомоги, які розроблено з урахуванням Програми економічних реформ на 2010-2014 роки „Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” і націлено на впровадження національного проекту „Нове життя - нова якість охорони материнства та дитинства”.

- Доказом дружньої підтримки та щирого бажання допомогти українським фахівцям вийти на міжнародний рівень був прийом рівноправним членом до European Association of Perinatal Medicine EAPM в Празі, під час роботи (травень 2006р.) XX Європейського конгресу перинатальної медицини. Одноставне рішення було ухвалене відкритим голосуванням за участю представників 58 країн світу. Велику підтримку нашій країні надали президент EAPM, професор Аріс Антсакліс; віцепрезидент, професор Чіхат Сен та скарбничий цього співтовариства, професор Гжегож Бренборович. Разом із членством в EAPM Україна отримала запрошення до участі в роботі наступного, XXI конгресу, що відбувся в Стамбулі 2008 р. Для наших учених відкрились нові можливості взаємодії та співпраці з провідними європейськими й світовими центрами перинатальної медицини як у галузі післядипломної освіти, так і в проведенні

Надання медичної допомоги новонародженим

- Для забезпечення якості медичної допомоги важливе значення має створена в Україні система лікувально-профілактичної допомоги новонародженим, яка включає післяпологові відділення спільного перебування матері та дитини, відділення інтенсивної терапії новонароджених родопомічних закладів міського та обласного рівнів, відділення інтенсивної терапії новонароджених обласних (міських) дитячих лікарень, відділення патології новонароджених та виходжування недоношених дітей обласних (міських) дитячих лікарень, УДСЛ «ОХМАТДИТ», Інституту ПАГ АМН України.

- З 01.01.2007 р. Україна перейшла на критерії реєстрації перинатального періоду відповідно до рекомендацій ВООЗ, що регламентовано наказом МОЗ України від 29.03.06 р. №179 (пологи реєструються з повних 22 тижнів вагітності, 500 г маси тіла дитини при народженні).
Перехід України на критерії реєстрації перинатального періоду, рекомендовані ВООЗ, є необхідним та надзвичайно важливим кроком, який дасть можливість порівнювати показники перинатальної статистики в Україні та провідних країнах світу з метою відповідного аналізу, перинатального аудиту та прийняття обґрунтованих рішень і програм щодо обсягу та спрямованості заходів на рівні держави.

Медична допомога новонародженим

- Медична допомога новонародженим в лікувальнопрофілактичних закладах України надається відповідно до діючих наказів МОЗ України щодо акушерсько-гінекологічної та неонатологічної допомоги. Основними наказами МОЗ України та законодавчими документами регламентовано ведення фізіологічних та ускладнених пологів,
- фізіологічного догляду та вигодовування здорового новонародженого,
- проведення первинної реанімації та післяреанімаційного догляду,
- надання невідкладної медичної допомоги новонародженим та недоношеним дітям,
- порядок переведення новонароджених з перинатальною патологією та недонесених дітей в лікувально-профілактичні заклади обласного (міського) рівнів.

Протокол надання медичної допомоги новонародженим

- [Протокол медичного догляду за здоровою новонародженою дитиною](#)
- [Протокол медичного догляду за новонародженою дитиною з малою масою тіла при народженні](#)
- [Протокол жовтяниця новонароджених](#)
- [Протокол з первинної реанімації та післяреанімаційної допомоги новонародженим](#)
- [Інструкція з визначення перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості](#)
- [Протокол надання допомоги новонародженій дитині з дихальними розладами](#)
- [Протокол надання медичної допомоги новонародженим з неонатальними інфекціями](#)
- [Протокол лікування дітей з ретинопатією недоношених](#)
- [Протокол ентерального харчування недоношених немовлят](#)

- Здоров'я новонародженої дитини та ефективність медичної допомоги хворим та недоношеним дітям визначаються комплексом лікувальнопрофілактичних заходів, серед яких провідне значення мають планування вагітності, свідоме ставлення до батьківства, підготовка сім'ї до народження дитини, своєчасна діагностика стану та аномалій розвитку плода, ведення вагітності та пологів відповідно до сучасних перинатальних технологій, регіоналізація перинатальної та неонатологічної допомоги, своєчасна кваліфікована допомоги новонародженим з моменту народження, впровадження клінічних протоколів та настанов, наявність необхідного сучасного обладнання, підготовлені медичні кадри лікарів та медичних сестер.

Медична допомога новонародженим

- В останні роки в Україні реалізовані і продовжують реалізовуватися державні та регіональні програми, спрямовані на підвищення рівня надання спеціалізованої медичної допомоги новонародженим. Сьогодні проблема лікування новонароджених з тяжкими формами перинатальної патології, вродженими та генетичними аномаліями, дітей, які народилися з малою і дуже малою масою тіла перестала бути тільки медичною проблемою і потребує системного державного підходу як пріоритетна галузь в режимі міждисциплінарної інтеграції.

Катамнестичне спостереження за дітьми

- МІНІСТЕРСТВОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ затверджено положення про порядок здійснення катамнестичного спостереження за дітьми з групи ризику розвитку хронічних захворювань та/або затримки розвитку впродовж перших трьох років життя Відповідно до Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 № 1849, в рамках реалізації Національного проекту «Нове життя. Нова якість охорони здоров'я материнства та дитинства»

"Нове життя - нова якість охорони материнства та дитинства"

- Національним проектом "Нове життя - нова якість охорони материнства та дитинства" передбачено забезпечення населення висококваліфікованою медичною допомогою, доступними послугами з питань планування сім'ї, високоякісною медико-генетичною допомогою, створенням умов для безпечних пологів завдяки створенню мережі з 27 перинатальних центрів по всій країні. "На базі всіх перинатальних центрів III рівня працюватимуть виїзні реанімаційно-консультативні бригади з надання допомоги вагітним, дітям і новонародженим. Це дозволить своєчасно надавати спеціалізовану допомогу в будь-якій території області, навіть у найвіддаленішому населеному пункті",

Дякую за увагу!